چراغی بر منار آشنایی

گزارشی از گفتارهای رونمایی برگردان فرانسه مجموعه داستان زنگ هفتم نوشته محمدمنصور هاشمی

رضا رکوئی (ایستاده راست) و محسن متقی (نشسته چپ)

رضا رکوئی: زبان کتاب «زنگ هفتم» زبانی روشن و روان و گویاست که در سادگی خود معناهایی ژرف را نهفته دارد که این را می‌توان هنر منصور هاشمی در بازنگاشت زبان ادبی و فلسفی دانست. او اندیشه‌ای چند کرانه و دانشی پرپیمانه دارد و می‌تواند به کیمیای زبان خواننده را به گشت و گذاری تاریخی، یا وجودی و اندیشگی ببرد

گزارش

کتاب «زنگ هفتم، مجموعه داستان به هم پیوسته» محمدمنصور هاشمی، نخستین‌بار سال ۱۳۹۴ توسط نشر چشمه چاپ شد. انتشار کتاب نقد و نظرهای گوناگون و متنوعی را در پی داشت. ترجمه فرانسه کتاب «زنگ هفتم» را اخیراً انتشارات آرماتان (Harmattan) در پاریس منتشر کرده است. روز جمعه دوم اکتبر ۲۰۲۶ به دعوت این انتشارات برنامه‌ای برای معرفی ترجمه فرانسه کتاب «زنگ هفتم» در پاریس برگزار شد. این جلسه با حضور عطا آیتی -جامعه‌شناس و دبیر بخش ایران انتشارات آرماتان- و برخی ایرانیان اهل فرهنگ و قلم مقیم فرانسه از جمله مریم عسکری- نویسنده همکار داریوش شایگان در تألیف رمان «سرزمین سراب‌ها»- و بیژن معجری کسمایی تشکیل شد و در آن محسن متقی، جامعه‌شناس و پژوهشگر حوزه‌های اجتماعی-الهیاتی و رضا رکوئی، فیلسوف پدیدارشناس متخصص هوسرل و نیز پدیدآورنده آثار گوناگون فکری-پژوهشی درباره ایران که کتاب «زنگ هفتم» به قلم و با مقدمه و توضیحات او به فرانسه چاپ شده است، سخن گفتند. در ادامه گزارش فارسی مجملی از گفتارها و پرسش و پاسخ‌های جلسه که به زبان فرانسه بوده، می‌آید.

آثاری در سه ساحت

محسن متقی در آغاز با اشاره به نوشته‌های محمد منصور هاشمی و گستردگی پژوهش‌های او گفت: «آشنایی من با کتاب‌های منصور هاشمی به بیش از دو دهه پیش برمی‌گردد و آن زمانی بود که در حال نوشتن پایان‌نامه تحصیلی‌ام درباره جریان روشنفکران مسلمان در ایران معاصر بودم. از او دو جلد کتاب با عنوان‌های «دین‌اندیشان متجدد، روشنفکری دینی از شریعتی تا ملکیان» و «هویت‌اندیشان و میراث فکری احمد فردید» منتشر شده بود که از منابع خوب و مهمی بود که بهره فراوان از آنها بردم. سپس کتاب «اندیشه‌هایی برای اکنون» که مجموعه‌ای از مقالات و نوشته‌های اوست، مرا با دغدغه‌ها و نگاه او به تاریخ اندیشه معاصر و برخی چهره‌های تأثیرگذار آن آشناتر کرد. به لطف و محبت رضا رکوئی، فرصتی شد تا به صورت مجازی گهگاه مبادله پیام‌هایی با منصور هاشمی داشته باشم. نوشته‌های او را تا آنجا که فرصت دارم با علاقه دنبال می‌کنم و نگاه او به مسائل و مشکلات ایران و دغدغه‌هایش را بسیار می‌پسندم. چندی پیش برای کاری پژوهشی درباره رمان‌نویسان معاصر ایران از او کمک خواستم و او با بزرگ‌منشی و سخاوت، ده‌ها رمان از نویسندگان گوناگون را به من معرفی کرد. هر چند آن برنامه پژوهشی فعلاً به تعویق افتاده اما گفت‌وگوهایم با منصور هاشمی در این‌باره زمینه شناخت چهره دیگری از او و کارهایش را برایم فراهم کرد و دریافتم که خود او نیز چند اثر داستانی منتشر کرده است.

دهه شصت از نگاه یک کودک

دهه شصت، دهه‌ای بود که با وقوع جنگ تحمیلی ۸ ساله، فشارهای مداوم اقتصادی، تحریم‌ها و تحولات اجتماعی بزرگ و بنیادین همراه بود. برای بسیاری از خانواده‌ها این سال‌ها روزگار بسیار سختی بود؛ روزگاری سرشار از چشم‌انتظاری، ایثار، صبوری و قناعت در برابر کمبودها. اما در همان حال، صفا، یکدلی و صمیمیتی که میان در و همسایه و مردم کوچه و بازار جریان داشت، خاطره‌هایی شیرین و فراموش نشدنی برای بچه‌های آن دوران ساخت. همسایه‌ها از احوال یکدیگر باخبر بودند و غم‌ها و شادی‌های اندک، میان همه اهالی محل تقسیم می‌شد. در آن سال‌ها، خبری از ابزارهای سرگرمی پیشرفته امروزی، کنسول‌های بازی و شبکه‌های اجتماعی مجازی نبود. تمام دنیای سرگرمی و خیال‌پردازی کودکان در رادیو، تلویزیون دو شبکه‌ای سیاه‌وسفید یا رنگی با برنامه‌های محدود کودک عصرگاهی و بازی‌های بی‌پایان در کوچه‌ها خلاصه می‌شد. مدرسه و محله و کوچه، فضای اصلی زندگی کودکان و نوجوانان آن روزگار بود و بسیاری از رویدادهای بزرگ کشور، از دریچه همین فضاهای کوچک دیده و فهمیده می‌شد. جنگ و سیاست، نه از طریق تحلیل‌های پیچیده، بلکه با صدای آژیر، موشک‌باران، غیبت ناگهانی یکی از همکلاسی‌ها یا تابلوهای شهدای محله درک می‌شد. کتاب «زنگ هفتم» دقیقاً از همین دریچه روایت می‌کند. مضمون اصلی داستان‌ها حول فضای آموزشی و فرهنگی سال‌های دهه شصت می‌چرخد؛ از روزهای مدرسه و اردوها و شیطنت‌های دانش‌آموزی گرفته تا نگاه ظریف به جو حاکم بر جامعه. نویسنده که خود نوجوانی‌اش را در همین دهه گذرانده، حال‌وهوای هم‌سن‌وسالان خود را در آن روزگار بازسازی می‌کند و نشان می‌دهد مسائل بزرگ دنیا چگونه از نگاه باریک‌بین یک کودک یا نوجوان به تصویر کشیده می‌شوند.

زنگ‌های هفت‌گانه

«زنگ هفتم» از ۷ داستان کوتاه به هم پیوسته تشکیل شده که نام هر یک از زنگ‌های مدرسه گرفته شده است: زنگ اول، زنگ دوم، زنگ سوم، زنگ چهارم، زنگ پنجم، زنگ ششم و زنگ هفتم. این انتخاب نام‌ها خود گویای این موضوع است که در مدرسه، زنگ‌ها پشت سر هم می‌آیند و یک روز درسی را می‌سازند، این ۷ داستان هم پشت سر هم می‌آیند و یک زندگی را می‌سازند. هر داستان به‌تنهایی یک اثر مستقل به شمار می‌آید؛ اما به لحاظ مضمون و درون‌مایه با یکدیگر پیوستگی دارند و در مجموع می‌توان آنها را قطعات یک پازل دانست؛ پازلی که زندگی یک فرد را از دوران نوجوانی و تحصیل در مدرسه روایت می‌کند راوی از آقای صاحبی ترسیم می‌کند، شبیه همان کسانی است که پس از انقلاب از تیپ و نوع لباس پوشیدن‌شان می‌توانستیم به افکار و نظرات‌شان پی ببریم. دوم درگیری با دیگری که در شکل رابطه ستیز و دعوا با برخی از همشاگردی‌ها در رمان اتفاق می‌افتد. درگیری با دیگری، هم در شکل واقعی با این یا آن دانش‌آموز و هم در شکل نمادین، در رابطه با تمایز و تفاوت میان آموزش و فرهنگ دیگری نمایان می‌شود. سوم درگیری با خود یا به تعبیری کشمکش وجودی که راوی با خودش دارد و در رابطه با خانواده‌اش و همسرش و بعد در رابطه با فرزندش تجلی می‌یابد. از زنگ ششم تا پایان زنگ هفتم، راوی کم‌کم خواننده را با تحولات جامعه ایران آشنا می‌کند؛ طی مسیری از داستان راستان مطهری تا انیمیشن رابین‌هود، از مدیر پیراهن روی شلوار تا نیکول خانم یا دغدغه کار و زندگی و در ضمن گهگاه پیدا شدن سر و کله برخی اشخاص دوباره و در قالب‌هایی متفاوت که نشانگر تحولات و دگرگونی‌های اجتماعی است. همسو با همین روند، تغییر و تحول نام کودکان هم بسیار جالب است. نام‌هایی که برخی از والدین برای فرزندان‌شان در آغاز انقلاب انتخاب می‌کردند و نام‌هایی که امروز برای فرزندان‌شان انتخاب می‌کنند، جنبه دیگری از این تغییرات است که انعکاسش را در کتاب می بینیم.»

خوانشی از ایران معاصر

سپس رضا رکوئی رشته سخن را به دست گرفت و با اشاره به پیوند انسان و اثرش و بستر تاریخی پدید آمدن آثار درباره محمدمنصور هاشمی و «زنگ هفتم» گفت: «کارهای منصور هاشمی بازگویی تاریخ معاصر ایران و زبان گویای آن در ساحتی ادبی-فلسفی است. کار او خوانش باشندگان ایران است که خودش نیز پاره‌ای از آن است و به این ترتیب در گفتار از این باشندگان، از خویش نیز می‌گوید. کتاب «زنگ هفتم» به یک معنا بازگشایی پیوند میان آدمی و کار او است. منصور هاشمی در سخن گفتن از ایران، خویشتن را در بزنگاهی می‌یابد که ما می‌توانیم از طریق آن به تاریخ ایران معاصر، به نویسنده و به هستی‌اش بیندیشیم. نکته دیگر اینکه او در سخن از ایران و خویش و پیوند میان باشندگان با زمینه و سرزمین، خویشتن را چون اندیشمند و فیلسوف نقاد یافته است یا دست‌کم می‌توان چنین انگاشت که منصور هاشمی در کتاب خویش و در خوانش هفت پاره از گذار زمان - بر شخصیتی که خودش است در گونه‌ای ادبی و انگاره‌ای - سخنگوی نامرادی‌های آن شهر و باشندگان و تاریخش است. از این رو، به یک سخن او را می‌توان در راستای همه فرهیختگانی دانست و نهاد که از جان خویش مایه می‌نهند تا بتوانند نیازهای باشندگان ایرانی را بازگویند و به یاری سنجش‌ها و نقدهای خویش، آسیب‌ها و کاستی‌ها و رنج‌های این سرزمین را راه و چاره‌ای بیابند.

Sept tableaux pour une récré

- نویسنده: M. Mansur Hashemi
- مترجم: Reza Rokoee
- انتشارات: L'Harmattan
- تعداد صفحات: ۱۱۲ صفحه
- قیمت: ۱۳ یورو

زبان کتاب «زنگ هفتم» زبانی روشن و روان و گویاست که در سادگی خود معناهایی ژرف را نهفته دارد که این را می‌توان هنر منصور هاشمی در بازنگاشت زبان ادبی و فلسفی دانست. او اندیشه‌ای چند کرانه و دانشی پرپیمانه دارد و می‌تواند به کیمیای زبان، خواننده را به گشت و گذاری تاریخی، یا باشندگانی (وجودی)، یا فلسفی و اندیشگی ببرد. با این همه نباید از منصور هاشمی چهره‌ای جادوگرانه پرداخت که با رازهای ویژه خویش ما را به سرزمین‌های دور اندیشه و خیال می‌خواند. درست برعکس، او پا در زمین دارد و در گسست از رازوارگی‌ها و خواب‌های ناپیدای بسیاری از فرهیختگان، خواننده را به پرسش از «هستی» می‌کشاند و از این رو است که در داستان او نام هستی بازگوی هستی ما و آنچه هستیم تواند بود. گستاخی سخن با هستی، همانا کلید راهگشای منصور هاشمی برای بازبینی خویش و ایران و تاریخ آن است و همین رویارویی با خویش و در خویش است که می‌تواند هستی ما را برای‌مان بازگفته و ما را در هستی آفرینی خویش آن‌سان که شایسته است یاری دهد.»

معجزه امیدبخش داستان

در این جلسه که با پرسش و پاسخ و گفت‌وگوی برخی حاضران ادامه یافت، محمدمنصور هاشمی به سبب شرایط ناخوش جسمانی به صورت مجازی هم حضور نداشت. او در پیشگفتارش بر نسخه فرانسوی کتاب نوشته است: «به طور معمول داستان نیاز به هیچ مقدمه‌ای ندارد. مقدمه داستان همیشه همان «یکی بود، یکی نبود» آشناست. ولی آن مقدمه یک جمله‌ای برای وقتی است که پس از روزی فعالیت، شبی پیرامون آتشی گردآمده‌ایم تا به زبانی واحد از واقعیت‌ها و خیال‌ها، از مصائب و آرزوهای‌مان برای همدیگر حکایت کنیم. دنیای واقعی بزرگ‌تر، تجربه‌های ما گوناگون‌تر و ماجرای ارتباط برقرار کردن ما انسان‌ها با یکدیگر پیچیده‌تر است. مثلاً وقتی ۷ برش مجمل از کودکی ناتمام راوی‌ای را که همزاد یک انقلاب دینی، یک جنگ ۸ ساله ویرانگر و زوال یک آرمانخواهی ساده‌دلانه است، فیلسوفی از فارسی به فرانسه ترجمه می‌کند. آنچه من و رضا رکوئی را در شکل‌گیری این کتاب به هم پیوند داده است فلسفه و مباحث نظری نیست. احساس گنگ دردی مشترک است که در اینجا و اکنون ایران دوره ما حس شده و در زبان فارسی با بیانی خودمانی و سادگی معصومانه‌ای در حد گیجی و بلاهت روایت شده است. بازگویی آن احساس گنگ به زبانی دیگر، برای کسانی دیگر، در اینجا و اکنون‌هایی دیگر، در حدی نزدیک به محال، دشوار به نظر می‌رسد. اما معجزه امیدبخش داستان همچنان همانند همیشه این است که آدمیان خسته از تجربه‌های روزانه را کنار آتشی -هرچند استعاری- به گرمی گرد هم بیاورد تا به یکدیگر دل بدهند و با «یکی بود، یکی نبود» آشنا برای رویارو شدن با تجربه‌های ناآشنا آماده شوند. حتماً امید مترجم فرهیخته و دبیر دانشور این مجموعه -عطا آیتی- و همکارانش در انتشارات آرماتان آن است که معجزه داستان کار خودش را بکند و این کتاب کوچک در زبان بزرگ فرانسه -زبانی که گرچه زندگی هیچ‌گاه مجال درست فراگرفتنش را به من نداد، آن را به مثابه اثری هنری شیفته‌وار دوست دارم- چندتایی همراه همدل بیابد. نمی‌دانم آیا واقعاً چنین می‌شود و از فاصله دراز زمینه‌های این نوشته و خوانندگانش به زبان فرانسه کاسته خواهد شد یا نه؟ اما امیدواری، جوهره داستان‌گویی است. امیدواری برای کم شدن فاصله‌ها و نزدیک‌تر شدن به فهم همدیگر.»

خاطرات یک نسل

روایتی از روزگار آژیر قرمز و پرسش‌های بی‌جواب کودکی در زنگ هفتم

داستان ایرانی

بهار خسروی
گروه کتاب

دهه شصت برای خیلی از افراد یادآور دوره‌ای پر از خاطره‌های مشترک است؛ روزهایی با صدای آژیرهای خطر، کوچه‌ها و صف‌های طولانی و سادگی غریبی که در زندگی روزمره جریان داشت. روزگاری که با شنیده شدن صدای اضطراب‌آور آژیر قرمز، کودکان ناگهان از بازی‌های پرنشاط و پرهیاهوی کوچه رها می‌شدند و دستپاچه و نگران به دل زیرزمین‌های تاریک و پناهگاه‌های نمور خانگی پناه می‌بردند؛ جایی که در آن، تاریکی و دلهره با بوی نفت چراغ و نجواهای ترسان بزرگ‌ترها در هم ترکیب می‌شدند. ایستادن در صف‌های بلند دریافت مایحتاج زندگی، اضطراب ناشی از نبرد و صدای غرش هواپیماها در آسمان شهر، بخش جدایی‌ناپذیر از واقعیت زندگی روزمره مردم آن دهه شده بود. در سال‌های اخیر، کتاب‌های زیادی نوشته شده‌اند که تلاش می‌کنند به آن روزها سرک بکشند و غبار از روی خاطرات آن دوران بردارند و به بازخوانی ابعاد ناگفته آن روزگار بنشینند. بعضی از این کتاب‌ها واقعاً به دل می‌نشینند؛ همان‌هایی که از تجربه واقعی زندگی نوشته شده‌اند و مثل یک آلبوم عکس قدیمی هم خاطره‌ها را زنده می‌کنند و هم حس‌وحال آن سال‌ها را به یاد می‌آورند. کتاب «زنگ هفتم» نوشته محمدمنصور هاشمی که در انتشارات چشمه منتشر شده، دقیقاً یکی از همین آثار است که روایتش از سال‌های دهه شصت شروع می‌شود. نویسنده در این اثر به سراغ روایت سرنوشت نسل خود رفته است؛ نسلی که ماجراهای زیادی را پشت سر گذاشته و پرسش‌های فراوانی در سر دارد و خیلی از آنها هنوز هم بی‌پاسخ مانده است. نسلی که میان آرمان‌گرایی‌های بزرگ و اضطراب‌های مداوم زیست، قد کشید و تلاش کرد جایگاه و معنای هویت فردی‌اش را بیابد. جنگ، فضای مدرسه، اردوها، هیجانات سیاسی و تغییرات اجتماعی سال‌های پس از انقلاب، پس‌زمینه این روایت‌هاست. نویسنده این فضا را با زبانی ساده، صمیمی و در قالب روایت یک راوی بیان می‌کند؛ راوی که با پیش رفتن کتاب بزرگ‌تر می‌شود و پرسش‌هایش هم بزرگ‌تر می‌شوند؛ تا آنجا که گاه به پرسش‌های فلسفی می‌رسند. شیوه روایی کتاب کاملاً رئالیستی است و همین واقع‌گرایی، خواننده را به حال و هوای آن سال‌ها می‌کشاند.

دهه شصت از نگاه یک کودک

دهه شصت، دهه‌ای بود که با وقوع جنگ تحمیلی ۸ ساله، فشارهای مداوم اقتصادی، تحریم‌ها و تحولات اجتماعی بزرگ و بنیادین همراه بود. برای بسیاری از خانواده‌ها این سال‌ها روزگار بسیار سختی بود؛ روزگاری سرشار از چشم‌انتظاری، ایثار، صبوری و قناعت در برابر کمبودها. اما در

زنگ هفتم
مجموعه داستان به هم پیوسته
- نویسنده: محمدمنصور هاشمی
- انتشارات: چشمه
- تعداد صفحات: ۶۴ صفحه
- قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

همان حال، صفا، یکدلی و صمیمیتی که میان در و همسایه و مردم کوچه و بازار جریان داشت، خاطره‌هایی شیرین و فراموش نشدنی برای بچه‌های آن دوران ساخت. همسایه‌ها از احوال یکدیگر باخبر بودند و غم‌ها و شادی‌های اندک، میان همه اهالی محل تقسیم می‌شد. در آن سال‌ها، خبری از ابزارهای سرگرمی پیشرفته امروزی، کنسول‌های بازی و شبکه‌های اجتماعی مجازی نبود. تمام دنیای سرگرمی و خیال‌پردازی کودکان در رادیو، تلویزیون دو شبکه‌ای سیاه‌وسفید یا رنگی با برنامه‌های محدود کودک عصرگاهی و بازی‌های بی‌پایان در کوچه‌ها خلاصه می‌شد. مدرسه و محله و کوچه، فضای اصلی زندگی کودکان و نوجوانان آن روزگار بود و بسیاری از رویدادهای بزرگ کشور، از دریچه همین فضاهای کوچک دیده و فهمیده می‌شد. جنگ و سیاست، نه از طریق تحلیل‌های پیچیده، بلکه با صدای آژیر، موشک‌باران، غیبت ناگهانی یکی از همکلاسی‌ها یا تابلوهای شهدای محله درک می‌شد. کتاب «زنگ هفتم» دقیقاً از همین دریچه روایت می‌کند. مضمون اصلی داستان‌ها حول فضای آموزشی و فرهنگی سال‌های دهه شصت می‌چرخد؛ از روزهای مدرسه و اردوها و شیطنت‌های دانش‌آموزی گرفته تا نگاه ظریف به جو حاکم بر جامعه. نویسنده که خود نوجوانی‌اش را در همین دهه گذرانده، حال‌وهوای هم‌سن‌وسالان خود را در آن روزگار بازسازی می‌کند و نشان می‌دهد مسائل بزرگ دنیا چگونه از نگاه باریک‌بین یک کودک یا نوجوان به تصویر کشیده می‌شوند.

زنگ‌های هفت‌گانه

«زنگ هفتم» از ۷ داستان کوتاه به هم پیوسته تشکیل شده که نام هر یک از زنگ‌های مدرسه گرفته شده است: زنگ اول، زنگ دوم، زنگ سوم، زنگ چهارم، زنگ پنجم، زنگ ششم و زنگ هفتم. این انتخاب نام‌ها خود گویای این موضوع است که در مدرسه، زنگ‌ها پشت سر هم می‌آیند و یک روز درسی را می‌سازند، این ۷ داستان هم پشت سر هم می‌آیند و یک زندگی را می‌سازند. هر داستان به‌تنهایی یک اثر مستقل به شمار می‌آید؛ اما به لحاظ مضمون و درون‌مایه با یکدیگر پیوستگی دارند و در مجموع می‌توان آنها را قطعات یک پازل دانست؛ پازلی که زندگی یک فرد را از دوران نوجوانی و تحصیل در مدرسه روایت می‌کند و آن را تا دانشگاه و پس از آن ادامه می‌دهد. زبان کودکانه داستان‌های نخستین، با جملات کوتاه، ترس‌ها و شادی‌های کودکانه آغاز می‌شود و کم‌کم جایش را به زبان نوجوان پر از تردید و سپس جوان جویای آگاهی می‌دهد و این تحول زبان، خود روایتگر گذر زمان است. مخاطب گام به گام با راوی همراه می‌شود؛ همراه با او از پله‌های مدرسه بالا می‌رود، در حیاط مدرسه قدم می‌زند و همراه با بلوغ فکری او، تغییر لحن و نگاهش را نیز احساس می‌کند.

نمایی از مستند «مشق شب» ساخته عباس کیارستمی محصول سال ۱۳۶۷

قلب کتاب، در مدرسه می‌زند. در صفحه‌های نخستین که راوی هنوز دانش‌آموز است، فضای مدرسه دهه شصت با همه جزئیاتش بازسازی می‌شود: حیاط مدرسه، صف‌های طولانی و منظم، سرودهای صبحگاهی، ورزش اجباری و آدم‌هایی که هر کدام دنیای خودشان را دارند. قوانین سخت‌گیرانه، ناظم‌های بداخلاق با نگاه‌های بازدارنده، ترسی که با شنیدن صدای قدم‌های مدیر در دل بچه‌ها می‌افتاد و درعین حال، رفاقت‌های عمیق، شوخی‌های پنهانی و خوراکی‌های تقسیم‌شده در گوشه حیاط، همه و همه صحنه‌هایی زنده و واقعی از آن دوره هستند. در یکی از این صحنه‌ها، راوی دیر می‌رسد و می‌بیند بچه‌ها پامرغی می‌روند و کلاغ‌پر برمی‌گردند و صدای آقای مهرانی که مثل همیشه بلند است و با دادهایش، صدای در و همسایه را هم درآورده بود؛ تصویری شفاف از تنبیه و خشونت جاری در محیط‌های آموزشی آن سال‌ها.

دعوت به یک تجدید دیدار

هیچ توضیح، قضاوت و موعظه‌ای در کتاب نیست؛ همه چیز از دل صحنه‌ها و گفت‌وگوها بیرون می‌آید. نویسنده تلاش نمی‌کند پیام اخلاقی صادر کند، بلکه موقعیت‌ها را همان‌گونه که تجربه شده‌اند روبه‌روی مخاطب می‌گذارد. زبان داستان‌ها هم ساده و زنده است؛ زبان بچه‌های آن روزگار با همان تعبیرها و اصطلاحات محبوب‌شان. همین سادگی است که خواننده امروز را به دل صحنه‌ها می‌برد. از سوی دیگر، در بخش‌های پایانی کتاب که راوی بزرگ‌تر شده و از سن و سال مدرسه گذشته است، فضای روایت تغییر می‌کند. در یکی از قطعه‌های کتاب می‌خوانیم: «هر چی بود تا زیر پل سیدخندان رفتم، اما سراغ تاکسی‌ها نرفتم. در یک لحظه تصمیم گرفتم. چه حسی بود؟ رهایی؟ غرور؟ آینده برق می‌زد... دیگر لازم نبود آن پرچم همیشه براق را ببینم و با پرچم‌های کهنه روبه‌روی دانشکده ادبیات مقایسه‌شان کنم. می‌رفتم دانشگاه. سلانه‌سلانه شریعتی را قدم زدم به طرف پایین... تا خود انقلاب پیاده قدم زدم». این بخش، گذر راوی از دوران مدرسه به دانشگاه و از کودکی به پرسشگری را در چند سطر خلاصه می‌کند و احساس رهایی و امید به آینده را به زیبایی به تصویر می‌کشد.

«زنگ هفتم» کتاب کوچکی است، اما با دستاوردی بزرگ: بازسازی صادقانه یک دهه و یک نسل؛ با زبانی ساده که هیچ‌کس را از خواندن بازنمی‌دارد. برای کسانی که کودکی و نوجوانی‌شان در کوچه‌ها و مدارس دهه شصت گذشته، این کتاب دعوت‌نامه‌ای است برای دیداری دوباره با خاطره‌ها و آدم‌هایی که از یاد رفته‌اند و برای خواننده جوان‌تر، پنجره‌ای است گشوده به دنیایی که والدین‌شان در آن بزرگ شدند؛ دنیایی آمیخته با سایه جنگ، سختی‌ها و شادی‌های ساده و کوچک.

«زنگ هفتم» نوشته محمدمنصور هاشمی بازسازی صادقانه یک دهه و یک نسل است با زبانی ساده که هیچ‌کس را از خواندن بازنمی‌دارد. برای کسانی که کودکی و نوجوانی‌شان در دهه شصت گذشته، این کتاب دعوت‌نامه‌ای است برای دیداری دوباره با خاطره‌ها و آدم‌هایی که از یاد رفته‌اند و برای خواننده جوان‌تر، پنجره‌ای است گشوده به دنیایی که والدین‌شان در آن بزرگ شدند

تلاقی فلسفه و داستان

محمدمنصور هاشمی، زاده ۱۳۵۴ از معدود چهره‌هایی است که قلمروهای گوناگون فلسفه آکادمیک، پژوهش در تاریخ اندیشه معاصر ایران و داستان‌نویسی را به هم پیوند زده است. او دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد فلسفه را در دانشگاه تهران گذرانده است و سابقه پژوهش و تدریس دارد. نگاه هاشمی در حوزه پژوهش، ترکیبی از دقت نظر فیلسوفانه و بی‌طرفی تاریخ‌نگارانه است. او بیش از هر چیز به خاطر کاوش‌های دقیقش در جریان‌های فکری معاصر ایران شناخته می‌شود؛ آثاری که به بازخوانی نسب فکری روشنفکران، جریان‌های دینی و ایدئولوژیک در سده اخیر ایران اختصاص دارند. کتاب‌های شاخص او در این حوزه عبارتند از «دین‌اندیشان متجدد: روشنفکری دینی از شریعتی تا ملکیان»، «هویت‌اندیشان و میراث فکری احمد فردید»، «سلوک در کناره‌ها: درآمدی بر اندیشه‌های داریوش شایگان»، «اندیشه‌هایی برای اکنون: مجموعه‌مقالات، یادداشت‌ها و گفت‌وگوهای ده‌ساله در باب فلسفه، فرهنگ و سیاست».

وجه مهم دیگر کارنامه او، تمرکز بر فلسفه تطبیقی و مباحث کلامی است؛ عناوینی چون «صیرورت در فلسفه ملاصدرا و هگل» با مقدمه کریم مجتهدی و «خدا و بشر: چند مبحث کلامی در تاریخ اندیشه اسلامی» گویای تسلط او بر سنت فلسفه اسلامی و غربی است. همچنین او در زمینه تدوین و میراث‌پژوهی نیز فعال بوده، کتاب «آمیزش افق‌ها» (گزیده‌ای از آثار داریوش شایگان) با کوشش او منتشر شده و «سلوک در کناره‌ها» هم مقالات او درباره داریوش شایگان و اندیشه‌هایش است. در کنار این کارنامه پژوهشی، هاشمی چهره‌ای ادبی نیز هست و طبع‌آزمایی‌های او در داستان‌نویسی و نقد ادبی از جمله نقد و تحلیل داستان‌های صادق هدایت و رمان‌ها و داستان‌هایی چون «زنگ هفتم» و «قهقهه در خلأ» نشان می‌دهد دغدغه‌های روایی و زیبایی‌شناختی سهم مهمی در جهان فکری او دارند؛ ویژگی بارزی که نثر پژوهشی او را نیز از خشک‌نویسی‌های آکادمیک دور کرده و به نثری خواندنی و تأمل‌برانگیز بدل ساخته است.